

*Urbárska obec, pozem. spol. Dubnica nad Váhom
Palárikova 183/16, 018 41 Dubnica nad Váhom
www.urbardubnica.sk*

*Venované pamiatke Štefana Dašku (1929-2022),
ktorý svojou usilovnou prácou a vytrvalosťou prispel významnou
mierou k obnoveniu Urbárskej obce, pozem. spol. Dubnica nad Váhom*

Na úvod

V stredovekej Európe až do devätnásteho storočia bola pôda rozhodujúcim zdrojom bohatstva a obživy pre obyvateľstvo a preto dejiny jej vlastníctva boli v tomto čase a priestore veľmi pestré. V stredoveku bol jediným vlastníkom tohto bohatstva feudálny zemepán. Po reformách prijatých v devätnástom storočí, po zrušení poddanstva, sa začali na tomto vlastníctve podieľať významným spôsobom aj obyčajní ľudia, pre ktorých to znamenalo zásadný pokrok v ich postavení a životnej úrovni. V druhej polovici dvadsiateho storočia sa znova udiali zásadné zmeny, keď sa toto bohatstvo na takmer 50 rokov stalo vlastníctvom „národným“, teda vlastníctvom všetkých a zároveň nikoho. No a koncom dvadsiateho storočia prišli zmeny, ktoré znova vytvorili podmienky, ktoré umožňovali nielen formálnu, ale aj skutočnú obnovu vlastníctva pôdy a teda aj obnovu činnosti spoločenstiev vlastníkov pôdy, historicky známych ako tzv. urbáre. Na základe týchto zmien sa obnovila v roku 1993 aj existencia a činnosť Urbárskej obce Dubnica nad Váhom, takže v roku 2023 si pripomíname už 30 rokov jej obnovenej existencie.

Cieľom tejto skromnej publikácie je zachytiť pre súčasných záujemcov, ako aj pre budúce generácie, udalosti, ktoré sa odohrali počas tohto obdobia od konca 19. storočia až po dnešok. Zároveň chce pripomenúť procesy, ktoré viedli k obnoveniu tejto organizácie, ktorá ako jediná z historicky pôvodných spoločenstiev Dubničianov prežila búrlivý prerod

Pohľad na Langáč od Trsčičia 1997

Dubnice nad Váhom z roľníckej dediny na moderné priemyselné mesto a poukázať tiež, že jej prosperita je dôležitá nielen pre jej členov, ale aj pre obyvateľov mesta a jeho okolia, pretože lesy, lúky a polia ktoré sú jej majetkom majú čoraz väčší význam nielen pre produkciu materiálnych hodnôt, ale aj pre vytváranie zdravého životného prostredia pre celý región.

História urbárskych spoločenstiev na Slovensku

Existencia tzv. spoločenstevného obhospodarovania pôdy (urbárske, komposesorátne, želiarske spoločenstvá) má svoje korene už v 19.storočí, keď na základe zákona z 11.4.1848 schváleného cisárom Ferdinandom V. bolo zrušené poddanstvo a bolo bývalým poddaným priznané vlastnícke právo k pôde, ktorú mali do tých čias iba v držbe. Postupným vývojom a hospodárskymi potrebami prešli polia do výlučného vlastníctva jednotlivých osôb, avšak lesy a pasienky zostali v spoločnom vlastníctve komunit jednotlivých obcí. Hospodárenie na týchto spoločných nehnuteľnostiach prebiehalo zo začiatku iba na základe pravidiel dohodnutých v ich vnútri, avšak s postupom času sa museli riešiť na základe zákonov, ktoré predpísali pre vlastníkov týchto nehnuteľností jednoznačné pravidlá rešpektujúce nielen ich záujmy, ale aj záujmy štátu pri ich racionálnom obhospodarovaní. Takto boli prijaté uhorské zákonné články č. XIX/1898 a č. X/1913, ktoré upravovali zásady hospodárenia a štátnej správy spoločne užívaných lesov, hôľ a pasienkov. Podľa týchto zákonných článkov prebiehala činnosť spoločenstiev nielen počas trvania uhorského štátu, ale aj počas prvej ČSR a vojnovej Slovenskej republiky a to až do konca 50. rokov 20.storočia, keď boli v dôsledku zákonov č.81/1949 Zb. a č.2/1958 Zb. tieto spoločenstvá zrušené a ich lesy prešli do užívania Štátnych lesov a poľnohospodárska pôda do vlastníctva vznikajúcich poľnohospodárskych družstiev. Po roku 1989 boli prijatím zákona č.229/1991Zb. vytvorené podmienky pre navrátenie vlastníckych práv k pôde a tým aj pre obnovenie činnosti pozemkových spoločenstiev. Keďže tieto spoločenstvá začali spontánne vznikáť vo veľkom rozsahu, bolo nutné prijať špeciálny zákon upravujúci ich postavenie a to zákon č.181/1995 Z.z. o pozemkových spoločenstvách, ktorý umožnil vznik a hospodársku činnosť pozemkových spoločenstiev s dôrazom na základné poslanie týchto útvarov, ktorým je existencia spoločnej, nedeliteľnej nehnuteľnosti ako základného predpokladu pre naplnenie vlastníckych práv a sociálnych potrieb jej vlastníkov a tiež verejných záujmov súvisiacich s racionálnym obhospodarovaním lesov a ich trvalo udržateľným využívaním. Tento zákon však v priebehu času prestal v plnej miere plniť potreby praxe a preto bol nahradený zákonom č.97/2013 Z.z., ktorý platí do dnešných dní. Je nutné dodať, že spoločenstevné vlastníctvo je v súčasnosti jednou z najvýznamnejších foriem vlastníctva a obhospodarovania lesov, pretože v rámci SR približne 3200 spoločenstiev vlastní a obhospodaruje okolo 600 tisíc hektárov lesov, čo predstavuje približne 30% z ich výmery v rámci SR.

Vznik dubnického urbariátu a jeho existencia v časech rakúsko-uhorskej monarchie

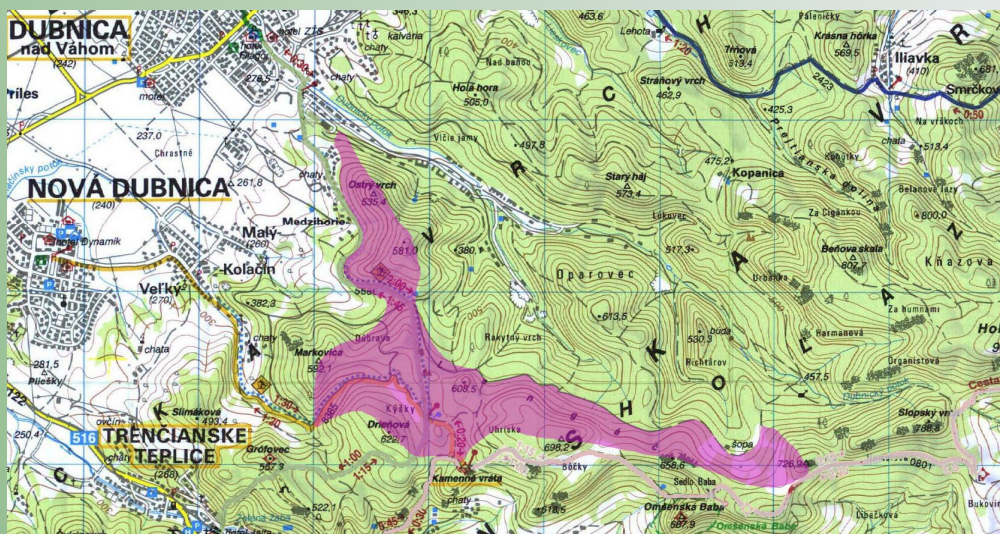
Priame listinné dôkazy dokumentujúce vznik dubnického urbariátu sa nezachovali. Z údajov z pozemkovej knihy je však možné zistiť, že zápis vlastníckeho práva k lesným a poľnohospodárskym pozemkom na Urbársku obec Dubnica nad Váhom sa uskutočnil dňa 14. decembra 1891, čo je možné považovať zároveň za dátum jej vzniku. K tomuto dňu sa stal urbariát vlastníkom 314,44 ha polí, pasienkov, vodných plôch a ostatných plôch a 275,68 ha lesov. Písomné doklady o činnosti urbariátu v tomto období sa síce nezachovali, avšak z ústneho podania pamätníkov je zrejmé, že poľnohospodárska pôda sa využívala hlavne na spoločnú pastvu dobytka členov urbariátu ako aj na kosbu a prípravu sena. V priestoroch dubnickej doliny v lokalite Ivanovec bol urbársky salaš s chovom oviec, lesy sa využívali ako zdroj palivového dreva pre vykurovanie obce a tiež ako zdroj stavebného dreva pre výstavbu obytných domov a hospodárskych budov. V tomto období bol členom urbariátu každý vlastník hospodárstva (gruntu) a podľa približných odhadov to bolo na konci 19. storočia približne 300 obyvateľov Dubnice nad Váhom.

Hranice urbárskych lesov v roku 1929

Existencia urbáriátu po vzniku prvej ČSR a vojnovjej Slovenskej republiky, vznik Škodových závodov.

Po vzniku prvej ČSR v roku 1918 sa na postavení urbáriátu nič podstatné nemenilo až do roku 1929, kedy sa začali prípravné práce k výstavbe Škodových závodov v Dubnici nad Váhom. Výstavba tohto významného priemyselného podniku si vyžiadala rozsiahly záber pozemkov v katastrálnom území obce Dubnica nad Váhom a významne sa dotkla aj vlastníctva členov urbáriátu. Najväčší záujem o pozemky urbáriátu bol v priestoroch dubnickej doliny, kde sa pripravovala výstavba muničnej časti Škodových závodov (dnešný podnik ZVS, a.s.) a kde ležala podstatná časť jej lesných a poľnohospodárskych pozemkov. V tomto roku sa preto rozbehli rokovania medzi právnymi zástupcami Škodových závodov a výborom Urbárskej obce, ktoré skončilo dohodou na tom, že urbársky výbor odsúhlasil predaj lúk a pasienkov o celkovej výmere 70,4 ha ležiacich v lokalitách Nad Tehelňou, Prielohy, pred Ivanovcom, Trsčičie, Richtárov Laz, Trnová, Horná Riečka a Slopský Vrch. V roku 1929 bola táto dohoda zavŕšená podpisom kúpnopredajnej zmluvy na základe ktorej vlastníctvo týchto pozemkov prešlo na Škodove závody.

Hranice urbárskych lesov po roku 1935

Lesné pozemky Holá Hora, Harmanová, Slopský vrch, Pod Trsčičie, Richtárov Laz, Tisová, a zadná časť Langáča o kúpu ktorých tiež mali záujem Škodove závody však urbáriát predat odmietol, pretože by sa tým zbavil vlastníctva takmer všetkých svojich lesov, ako podstaty svojej existencie. Muselo sa preto hľadať iné riešenie, ktoré spočívalo v tom, že Škodove závody odkúpili bývalé grófske lesy v celej dubnickej doline od ich vlastníka, ktorým bol v tom čase Ignác Schancer a následne bola v roku 1930 dohodnutá zámena lesov

o celkovej výmere cca 202 ha tak, že Škodove závody získali lesy urbariátu, ktoré ležali v záujmovej oblasti výstavby podniku zámenou za lesy ležiace na juhozápadnom okraji dubnickej doliny a čiastočne v katastri obce Veľký Kolačín, ktoré boli mimo územia plánovanej výstavby. Išlo o lokality Svišková, Jankov Laz, predná časť Langáča, Drgáčovec, Vlčie Jamy, Holá Hora, Ostrý vrch a Žlab. Týmito majetkoprávnymi zmenami došlo k zásadnej zmene v lokalizácii lesných pozemkov urbariátu, ktorých ťažisko sa presunulo zo záveru dubnickej doliny na jej západnú až juhozápadnú časť. Súčasťou tejto zámeny bolo aj riešenie dopravnej dostupnosti týchto lesov, pretože doprava pôvodne používanou cestou, ktorá viedla dubnickou dolinou už nebola možná, nakoľko sa táto stala súčasťou budovaného podniku. Preto na základe týchto dohôd Škodove závody finančne podporili výstavbu novej cesty z Dubnice nad Váhom cez Medzihorie, Prietaž, Langáč až po Trsčičie vedúcej mimo areál podniku, pre ktorú sa vžil názov „urbárska“ a ktorá funguje dodnes.

Súčasne s tým v rokoch 1934 a 1935 urbariát odkúpil v katastrálnom území Malý a Veľký Kolačín lesné pozemky v lokalitách Stavná Dolinka, Markovica, Kýšky, Rúbanice, Drieňová a Dúbravy od Šarloty Andaházyovej a Štefánie Arányovej o celkovej výmere 145,02 ha za celkovú kúpnu cenu 262 500,- Kč, čím sa ťažisko lesov urbariátu ešte viac presunulo na juhozápad do katastrálnych území Malý a Veľký Kolačín. V tomto období teda vzrástla výmera lesného majetku urbariátu na cca 420 ha, čo už bola výmera, ktorá vyžadovala náležitú odbornú starostlivosť a dohľad.

S pozemkami získanými kúpou získal urbariát aj bývalú panskú hájovňu v Kýškach, v ktorej v roku 1936 trvalo usadil svojho lesníka a hájnika, ktorým sa stal Ján Opat z Dubnice nad Váhom.

Ján Opat vykonával prácu lesníka a hájnika urbariátu až do roku 1958, kedy bol urbariát zrušený, hájovňa ostala opustená. Štátne lesy, ako nový užívateľ urbárskych lesov sa o ňu nestarali a tak postupne chátrala až úplne zanikla.

Písomné doklady o hospodárení v lesoch v tomto období sa nezachovali, avšak rozsah a intenzitu ťažieb dreva a ostatných lesníckych činností je možné odvodiť zo stavu lesných porastov, pretože súčasné porasty vo veku 70 až 90 rokov boli zakladané práve v tomto období. Ťažbová činnosť v tomto období bola sústredená najmä v lokalitách Ostrý vrch, Jankov Laz, Kýšky a Trsčičie, zalesňovanie bolo sústredené najmä na nevyužívané pasienky v Kýškach a Rúbanici.

Všetky tieto lesy vykazujú veľmi dobrý stav s perspektívou vysokých hospodárskych ako aj

Ján Opat, Kýšky 1943

ekologických hodnôt , takže voči práci našich predchodcov v tomto období nemôžeme mať žiadne výhrady.

Na konci existencie vojnovnej Slovenskej republiky, po vypuknutí SNP, aj v našich lesoch sa vyskytovali občasné ozbrojené aktivity, ktorým ako základňa slúžila chata Rudolfa Kvasnicu v Kýškach. Tieto aktivity však neušli pozornosti úradov a tak koncom roka 1944 nemecké vojsko túto chatu vypálilo tak, že po nej dnes nezostala žiadna stopa. K tomuto obdobiu sa viaže aj nešťastná udalosť, keď v máji roku 1945 tragicky zahynul pri likvidovaní vojnovej munície jediný syn urbárskeho hájnika Rudolf Opat.

Ukončenie činnosti po komunistickom prevrate v roku 1948

Nástupom vlády komunistickej strany po februári 1948 boli postupne prijímané opatrenia, ktoré zásadným spôsobom zmenili majetkové pomery v celom štáte. V prvom rade bol prijatý zákon SNR č.81/1949 Zb., na základe ktorého všetky poľnohospodárske pozemky urbariátov a podobných spoločenstiev, t.j. orná pôda, lúky, pasienky a ostatné plochy prešli do vlastníctva Poľnohospodárskych družstiev pôsobiacich v príslušnom katastrálnom území. Takto bolo dňa 9.marca 1951 nášmu urbariátu vyvlastnené bez náhrady celkom 70,13 ha týchto pozemkov, ktoré prešli do vlastníctva JRD Dubnica nad Váhom. Ďalej bol prijatý zákon SNR č.2/1958 Zb. na základe ktorého boli zrušené urbariáty a ostatné lesné spoločenstvá a ich majetok prešiel do správy a užívania Štátnych lesov. Na základe tohto zákona Okresný národný výbor v Ilave dňa 26.mája 1958 vydal rozhodnutie č.3894/58, na základe ktorého bola Urbárska obec Dubnica nad Váhom zrušená a 426,66 ha lesných pozemkov, ktoré jej patrili prešlo do užívania Krajskej správy lesov Žilina, lesný závod Pruské.

Uplatnením uvedených zákonov bola Urbárska obec zrušená a zlikvidovaná. Ešte pred zrušením urbariátu rozhodnutím rady ONV v Ilave č.961/1955 boli urbariátu vyvlastnené za finančnú náhradu lesné pozemky v lokalite Holá Hora a Vlčie Jamy o celkovej výmere 39,25 ha v prospech Závodov K.J.Vorošilova Dubnica n/V.

V súvislosti s týmito kapitolami histórie dubnického urbariátu je namieste poznámka, ktorou je nutné poukázať na skutočný vzťah politickej moci k jednoduchým ľuďom živiacich sa prácou svojich rúk. Zatiaľ, čo mocným kapitalistom Škodových závodov ani nenapadlo používať pri presadzovaní svojich záujmov voči dubnickým roľníkom hrubú silu a moc a svoj vzťah k nim postavili na rešpekte a dohode, takzvanému „ľudovému“ štátu po roku 1948 stačilo prijať dva zákony a na ich základe bez diskusií pripraviť týchto ľudí o všetko...

Delphin

O d b o r poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Rady ONV v *Hlave*

Číslo: 3894/58

v *Hlave*..... dňa *16. 5.* 19*58*

V e c: *Spis. mlk. v Dubnici*

odovzdanie spoločného lesa do obhospodarovania podľa zák. č. 2- SNR/1958 Zb.

R o z h o d n u t i e.

Odbor poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Rady ONV v *Hlave*..... zisťuje, že lesné spoločenstvo *H. J.*... bolo podľa §-1 list zákona SNR číslo 2/1958 Zb. zrušené. Toto lesné spoločenstvo užívalo spoločný lesný majetok o celkovej výmere *126,66* ha a pri hospodárení sa spravovalo ustanoveniami II. dielu zák. č. 1, XIX/1890.

V dôsledku toho Odbor poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Rady ONV odovzdáva do obhospodarovania: 1./ podľa § - 2 odst.1. zákona SNR číslo 2/1958 Zb. SNR nehnuteľnosti zapísané v pozemkovej knihe kat. územia

vo vložke číslo: parc. číslo: *Imo. číslo*

<i>V. Holcák</i>	Hod	<i>844</i>	<i>411</i>	<i>872</i>
<i>M. Holcák</i>	<i>111 2484</i>	<i>112 2480</i>	<i>1647</i>	<i>2492</i>
<i>Dubnica</i>	<i>169 2484</i>	<i>2487 5510</i>	<i>2203</i>	<i>2477</i>
	<i>1836</i>	<i>2496 2786</i>		<i>2477</i>
	<i>2206</i>	<i>2494 2498</i>		<i>1635a</i>
	<i>2210</i>	<i>2482 1601</i>		<i>2478</i>
		<i>2497 2708</i>		<i>2480</i>

Doba a výška náhrady v dreve podľa § 5 zákona SNR č. 2/1958 Zb. SNR a podľa § 2 nariadenia Zberu povereníkov č. 3/1958 Zb. SNR sa určí osobitným rozhodnutím.

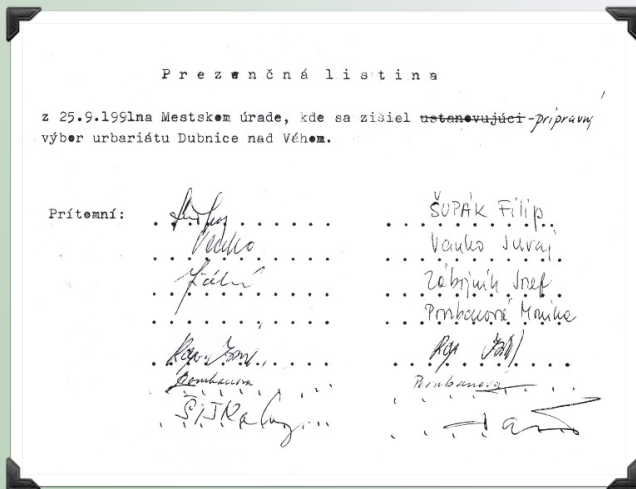
Odovzdanie spoločného lesa ako aj vyčlenených pasienkov do držby a úžitku novému obhospodarovateľovi sa vykoná dňa *4. 11. 1958* o *12.00* hod. na ktoré vyšlú svojho zástupcu týmto rozhodnutím upovedomení účastníci konania.

Zraz účastníkov je v miestnosti Miestneho národného výboru.

Obnova činnosti po roku 1989

Federálne zhromaždenie ČSFR dňa 21.mája 1991 prijalo zákon o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku č.229/1991 Zb., ktorý sa stal základom pre odstránenie majetkových krívd vzniknutých v rokoch 1948 až 1989. Jeho postupným uvádzaním do života sa otvorila aj cesta na obnovenie činnosti dubnického urbariátu. Preto sa dňa 25.septembra 1991

zišiel prípravný výbor urbárnikov, ktorý stanovil hlavné úlohy, ktoré bolo nutné zabezpečiť pre zvolanie ustanovujúceho valného zhromaždenia členov Urbárskej obce Dubnica nad Váhom.

Predsedníctvo na valnom zhromaždení 2005

Zloženie prípravného výboru bolo: Ing. Juraj Vanko, predseda, Ing. Štefan Daško, tajomník, Imrich Rajec, Jozef Zábajník, Filip Šupák a Dr. Augustín Šiška, členovia.

Ustanovujúce valné zhromaždenie členov Urbárskej obce sa uskutočnilo 14. februára 1992 v Dome kultúry Dubnica nad Váhom, na ktorom bolo prijaté uznesenie o obnovení činnosti

Urbárskej obce Dubnica nad Váhom, schválené jej stanovy a zvolené jej štatutárne orgány, ktorými boli výbor v zložení: Ing. Juraj Vanko, predseda, Ing. Štefan Daško, tajomník, Ľudmila Hupková, pokladníčka, Imrich Rajec a Jozef Zábajník členovia výboru a dozorná rada v zložení: Jozef Huňa, predseda, Ing. Jozef Kutej, Filip Šupák, členovia dozornej rady.

V priebehu rokov sa zloženie výboru a dozornej rady menilo tak, ako z týchto orgánov odchádzali ich členovia z rôznych dôvodov (úmrtie, zdravotný stav, osobné dôvody) tak, že v aktuálnom funkčnom období 2020 až 2025 pracuje výbor v zložení: Ing. Juraj Vanko, predseda, Ing. Ján Bakyta, pokladník a ekonóm, Zuzana Dolinská, Jozef Šupák, Juraj Vanko ml., členovia výboru a dozorná rada v zložení Ing. Miroslav Štolún, predseda, Ing. Dušan Rebro, Bc. Peter Mogora, členovia.

Týmto aktom bola existencia a činnosť urbáriátu formálne obnovená, avšak samostatnú hospodársku činnosť

urbáriátu a tým aj jeho zvrchovanosť nad svojim majetkom je možné datovať dňom 6.2.1993, kedy sa uskutočnilo valné zhromaždenie urbáriátu, ktoré rozhodlo o tom, že na svojich pozemkoch bude hospodáriť samostatne. Zároveň toto valné zhromaždenie stanovilo pre najbližšie obdobie tri hlavné ciele: prvým cieľom bolo obnoviť evidenciu členskej základne, cieľom druhým bolo navrátenie vlastníckych a užívacích práv k lesným a ostatným pozemkom a cieľom tretím bolo vytvoriť nevyhnutnú materiálnu infraštruktúru potrebnú pre obhospodarovanie urbárskeho majetku.

Cieľ prvý sa realizoval postupne vyhľadávaním vlastníckych podkladov pôvodných vlastníkov v údajoch katastra nehnuteľností,

vyhľadávaním a kontaktovaním pôvodných vlastníkov urbárskych podielov a ich právnych nástupcov, identifikáciou ich osobných údajov a ostatných náležitostí potrebných pre

Pohľad na účastníkov valného zhromaždenia 2005

vyhotovenie zoznamu členov. Takto bolo v priebehu rokov 1991 a 1992 identifikovaných 573 členov urbariátu, pričom boli vyhotovené členské podielové záznamy obsahujúce osobné údaje člena urbariátu, údaje o výške jeho podielu a spôsobe jeho nadobudnutia, pričom správnosť tohto podielového listu každý člen verifikoval svojim úradne overeným podpisom. Súčasťou podielového listu bolo aj splnomocnenie vlastníka podielu pre štatutárnych zástupcov urbariátu oprávňujúce ho zastupovať v konaniach pred orgánmi štátnej moci.

Obnovenie vlastníckych a užívacích práv, ktoré bolo **druhým dôležitým cieľom**, bolo rozdelené na lesné pozemky, u ktorých vlastníctvo zostalo evidované na členov urbariátu, avšak od roku 1958 ich užíval podnik Štátnych lesov a nebolo teda potrebné obnovovať vlastníctvo, ale na základe dohody so Štátnymi lesmi iba užívacie práva. K tomuto bolo nutné zabezpečiť pozemknižné podklady preukazujúce vlastníctvo týchto pozemkov, vykonať identifikáciu týchto pozemkov a na ich základe požiadať príslušnú organizáciu Štátnych lesov o odovzdanie užívacieho práva k týmto pozemkom.

Po zabezpečení všetkých potrebných podkladov sa dňa 11.septembra 1992 uskutočnilo komisionálne vydanie lesného majetku Urbárskej obce Dubnica nad Váhom, na základe ktorého sa týmto dňom stala užívateľom Urbárska obec Dubnica nad Váhom.

U poľnohospodárskej pôdy, ktorá bola urbariátu vyvlastnená a jej vlastníctvo prešlo na JRD Dubnica nad Váhom, bol proces komplikovanejší v tom, že podľa zákona č.229/1991 Zb. bolo nutné uplatniť na pozemkovom úrade reštitučnú žiadosť doloženú zoznamom žiadateľov s ich osobnými údajmi, presnú identifikáciu reštituovaných pozemkov a dohodami s osobami, na ktoré vlastníctvo reštituovaných osôb prešlo. Táto žiadosť bola uplatnená dňa 27.apríla 1992 prostredníctvom splnomocnených zástupcov urbariátu, ktorým boli Ing. Juraj Vanko a Ing. Štefan Daško. Celý proces bol administratívne a časovo veľmi náročný, pričom žiadosť bolo nutné viackrát doplňovať a upravovať. Vydanie rozhodnutia o priznaní vlastníckeho práva členov Urbárskej obce Dubnica nad Váhom č.601/92-R/9 trvalo viac ako päť rokov a nadobudlo právoplatnosť dňa 23.júna 1997. Týmto rozhodnutím bolo navrátené členom Urbárskej obce Dubnica nad Váhom vlastnícke právo k poľnohospodárskym a ostatným pozemkom o celkovej výmere 67,51 ha. Z rozhodnutia o vlastníctve boli, v zmysle zákona č.229/1991 Zb. vyňaté pozemky na ktoré sa zákon nevzťahoval, pričom sa jednalo o pozemky, ktoré boli medzičasom zastavané, alebo sa stali súčasťou vodných tokov. Tieto pozemky boli riešené ďalším rozhodnutím Okresného úradu v Ilave č.601/92-R/11, ktoré ustanovilo, že za tieto pozemky poskytne Slovenský pozemkový fond náhradné pozemky a finančnú náhradu, čo bolo realizované zmluvou o bezodplatnom prevode vlastníctva k pozemkom medzi SPF Bratislava a Urbárskou obcou, pozem.spol. Dubnica nad Váhom zo dňa 8.októbra 2003. Týmto prevodom členovia Urbárskej obce, pozem.spol. Dubnica nad Váhom získali 4,77 ha lúk v lokalite Trsčičie. Dodatočne boli vydané ešte na základe zákona č.503/2003 Z.z. reštitučné rozhodnutia H/06/00217-004-R/815-BE1 zo dňa 29.3.2006 a H/06/00173-007-R/816-BE1 zo dňa 4.4.2006, ktoré riešili dodatočne uplatnené reštitučné nároky niektorých členov urbariátu, čím bol proces reštitúcií definitívne ukončený. Celkove

členovia Urbárskej obce, pozem.spol. po obnovení užívacích práv a reštitúcii vlastníctva k 31.12.2022 vlastnili 401,14 ha lesných pozemkov a 57,21 ha pasienkov a ostatných pozemkov a ich počet k tomuto dátumu bol 494.

Tretím veľmi dôležitým cieľom v tomto období bolo zabezpečenie infraštruktúry, potrebnej pre hospodársku činnosť urbariátu. Keďže samostatná existencia urbariátu vyžadovala celý rad organizačných činností, bolo nutné zabezpečiť kancelárske priestory, ktoré by slúžili ako oficiálne sídlo urbariátu, ako miesto na nevyhnutnú schôdzovú činnosť a vedenie celej administratívy výboru a styk so stovkami jeho členov. Tieto priestory boli prenajaté v bývalej slobodárni na Bratislavskej ulici č.20 v Dubnici nad Váhom v roku 1993. Toto riešenie bolo iba dočasné, pretože z hľadiska perspektívy urbariátu bolo potrebné riešiť túto záležitosť trvalo nadobudnutím vlastného objektu. Z toho dôvodu bol v roku 1999 zakúpený od potomkov Ondreja Križana dlhodobou nevyužívaný a schátraný rodinný dom v Dubnici nad Váhom na Palárikovej ulici č.183, ktorý prešiel rozsiahlou rekonštrukciou a v ktorom má od roku 2000 svoje sídlo Urbárska obec, pozem.spol. Dubnica nad Váhom až do dnešných dní.

Prehľadanie o oprávnení zastupovať Urbársku obec

V rámci budovania prevádzkovej infraštruktúry bolo nutné vykonať rekonštrukcie a opravy lesnej cestnej siete, ktorej dostatočný rozsah a dobrý technický stav je nevyhnutným predpokladom pre vykonávanie hospodárskej činnosti v lesoch. Okrem urbárskej cesty, vybudovanej v roku 1930 v urbárskych lesoch nebola žiadna ďalšia lesná cesta a aj táto už z hľadiska jej technického riešenia a stavu nevyhovovala pre prevádzku motorovými vozidlami. Preto bolo nutné zabezpečiť celkovú rekonštrukciu lesnej cestnej siete tak, aby tieto boli schopné prevádzky bez ohľadu na počasie a ročné obdobie. Keďže sa jednalo o

Prehľadanie.

Predstavenstvo Urbárskej obce v Dubnici n/V týmto prehlasuje, že na ustanovujúcom valnom zhromaždení Urbárskej obce, ktoré sa konalo dňa 14.2.1992 sa zúčastnilo celkom 154 členov. Majetkové podiely týchto členov na celkovom majetku Urbárskej obce Dubnica n/V predstavujú 99,1 %.

Predstavenstvo konštatuje, že týmto bola splnená podmienka nariadenia MLVH SR č.1 a 2 o obnovení činnosti Urbárskych spoločností s tým, že činnosť Urbárskej obce Dubnica n/V je dňom 14.2.1992 obnovená a zastupovať jej záujmy je oprávnené predstavenstvo, ktoré na tomto valnom zhromaždení bolo zvolené.

Predseda: *V. Müller*
Tajomník: *L. Lúta*

Podľa knihy na overovanie č. 1977/92
Mgr. Tibor Juraj
obyvateľ v Urbárska obec Dubnica nad Váhom 94/11
tunajším úradu osobne známy (totožnosť overená podľa OP) podpísal túto listinu vlastnoručne pred Obvodným úradom Dubnica nad Váhom-matrika.
dňa 1.3.1992 matrikár *J. Gašper*

Podľa knihy na overovanie č. 1979/92
Mgr. Tibor Juraj
obyvateľ v Urbárska obec Dubnica nad Váhom 94/11
tunajším úradu osobne známy (totožnosť overená podľa OP) podpísal túto listinu vlastnoručne pred Obvodným úradom Dubnica nad Váhom-matrika.
dňa 1.3.1992 matrikár *J. Gašper*

Prehľadanie o oprávnení zastupovať Urbársku obec

finančne náročné stavebné práce, využil urbariát dotačné možnosti, ktoré poskytoval štát prostredníctvom Štátneho fondu zveľaďovania lesov a neskôr z Programu rozvoja vidieka EU. Takto bola v roku 1996 získaná dotácia na rekonštrukciu cesty Langáč vo výške 819 358,-Sk (27 197,-€), v roku 2001 dotácia na rekonštrukciu cesty Prietaž vo výške 818 100,-Sk (27 156,-€) a v roku 2009 dotácia na rekonštrukciu cesty Studnica vo výške 198 953,- €.

Pohľad na cestu Langáč

Vykonaním rekonštrukcií týchto ciest, ako aj ich pravidelnou údržbou sa dosiahlo, že ich technický stav je plne vyhovujúci pre lesnú prevádzku a navyše prináša aj významný efekt pre verejnosť v tom, že tieto cesty sú veľmi vyhľadávanými trasami pre turistiku a cykloturistiku. Okrem týchto rozsiahlych investícií boli dotačné prostriedky z Plánu rozvoja vidieka EU využité aj na nákup technologického terénneho vozidla v roku 2014 a to vo výške 11 156,25 €. Z vlastných prevádzkových prostriedkov bolo zabezpečované bežné vybavenie potrebné pre lesnú prevádzku.

Po dosiahnutí týchto základných cieľov sa mohla v plnom rozsahu rozbehnúť hospodárska činnosť urbariátu, ktorej ťažiskom je hospodárenie v lesoch s tým, že poľnohospodársku pôdu urbariát priamo nevyužíva, ale prenajíma.

Výbor po schôdzi, Langáč 2002

Hospodárenie v lesoch

Od roku 1993 urbariát hospodári v svojich lesoch samostatne. Hospodárenie v týchto lesoch sa realizuje v zmysle lesného zákona prostredníctvom odborného lesného hospodára, ktorým bol v rokoch 1993 až 2020 Ing. František Janík a od 2021 až do súčasnosti Ing. Michal Klas, pričom hospodárenie prebieha trvalo udržateľným spôsobom, čo znamená, že ťažba dreva sa musí riadiť schváleným Programom starostlivosti o lesy pri dodržaní zásady, že celková ťažba dreva nesmie prekročiť množstvo dreva, ktoré dokážu v danom časovom období lesné porasty vyprodukovať. Trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch je zároveň garantované aj dobrovoľným prístupím urbariátu k zásadám certifikácie lesov podľa európskej schémy PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes, číslo certifikátu L 0187/4-4), ktoré niektoré ukazovatele hospodárenia v lese sprísňujú v záujme uchovania prírodných hodnôt lesov a ochrany prírody.

Zimná ťažba Langáč 1997

Hospodárenie prebieha na celkovej výmere porastovej plochy 398,21 ha. V prevažnej miere ide o lesy hospodárske, ktoré sú určené na produkciu dreva, ale majú aj veľmi významnú funkciu vodohospodársku, pretože sú prirodzenou zbernicou podzemných vôd a celá ich výmera sa nachádza v ochrannom pásme vodných zdrojov II. stupňa. Celková zásoba dreva na tejto ploche sa pohybuje okolo množstva 120 tisíc m³ dreva. Z tohto množstva je 88% dreva listnatého tvoreného najmä drevinami buk, jaseň, javor a hrab a 12% dreva ihličnatého tvoreného najmä drevinami smrek, borovica a smrekovec. Z hľadiska vekovej štruktúry je najväčší podiel lesov vo veku 60 až 90 rokov (42%) a mladých lesov v štádiu výchovy od 10 do 60 rokov (43%). Starých lesov vo veku 91-150 rokov je 15%.

Ťažbové možnosti podľa programov starostlivosti o lesy v rokoch 1993 až 2022 sa v priemere pohybovali okolo 22 tisíc m³ dreva za desaťročné plánovacie obdobie (decénium). Skutočná ťažba dreva bola v priemere 14 tisíc m³ dreva za decénium, čiže zásada trvalej udržateľnosti hospodárenia je v plnej miere rešpektovaná, pretože nedochádza k ohrozeniu podstaty našich lesov a naopak, zásoby dreva sa zvyšujú v priemere za decénium o 8 tisíc m³ dreva.

Výchova, obnova a ošetrovanie lesných porastov je integrálnou súčasťou hospodárenia v lesoch. V jej rámci bolo vykonávané zalesňovanie na ploche v priemere 22 ha na decénium, ošetrovanie a prerezávky mladín na ploche priemerne 103 ha na decénium.

Prebierka, Kýšky 2012

V súvislosti s hospodárením v lesoch je nutné zdôrazniť aj dôležitosť tzv. klimatického potenciálu lesov, ktorý predstavuje významný prvok pri ochrane našej planéty pred dôsledkami klimatických zmien, spôsobovaných nárastom obsahu skleníkových plynov v atmosfére. Lesy pritom predstavujú prirodzený a ekologický spôsob, ako bez nákladných investícií a nežiadúcich vedľajších účinkov znižovať obsah oxidu uhličitého v atmosfére, čo je pre riešenie tohto problému prvoradé. Pre názornosť treba uviesť, že dreviny lesov urbariátu dokážu na ploche približne 400 hektárov ročne viazať z atmosféry približne 2 tisíc ton oxidu uhličitého a premeniť ho fotosyntézou na drevo. V rámci celého Slovenska je toto množstvo 9 miliónov ton ročne, čo znamená, že týmto procesom naše lesy dokážu viazať vo forme dreva také množstvo oxidu uhličitého, ktoré vznikne spálením približne 4 miliárd m³ zemného plynu, čo je približne 77% jeho celkovej spotreby v SR.

Hospodárska činnosť v lesoch je tiež základom pre prosperitu urbariátu, ktorá musí byť nastavená tak, aby bolo možné z príjmov za predaj dreva a nájmov poľnohospodárskej pôdy pokryť všetky náklady, ktoré sú spojené s jeho činnosťou. Tento základný ekonomický

princíp dlhodobu platí, pretože po celú dobu existencie urbariátu tento ani v jednom roku nevykázal stratu, ale vždy bol v zisku a každoročne vypláca svojim členom podiely na hospodárení.

Osobitnú časť činnosti urbariátu tvorí starostlivosť o lúky a pasienky, ktorých

rozhodujúca výmera leží v lokalite Trsčičie. Tieto lúky pôvodne slúžili na pastvu dobytká a výrobu sena. Po tom, ako po r. 1951 prešli do vlastníctva JRD Dubnica nad Váhom, ich využívanie sa stalo iba sporadickým a postupne ustalo celkom. Po viac ako 50 ročnom období postupne zarastali krovínami a náletovými drevinami tak, že bolo nutné rozhodnúť

Stav lúk na Trsčičí po rekultivácii v rokoch 2017-2019

o tom, či sa obnoví ich lúčny charakter, alebo sa premenia na lesné pozemky a postupne zalesnia. Nakoniec bolo prijaté kompromisné riešenie podľa ktorého časť lúk, ktorá si ešte zachovala svoj lúčny charakter bude po nevyhnutnej rekultivácii zachovaná ako plochy s trvalými trávnyimi porastami a časť lúk, ktoré sú pokryté porastami lesných drevín vo

veku od 15 do 60 rokov bude v evidencii pozemkov zmenená na lesné pozemky a riadne obhospodarovaná. Takto bolo v rokoch 2017 až 2019 premenené na lesné pozemky 7,6 ha lúk z ktorých boli odstránené náletové dreviny a následne boli vysadené tak, že dnes už na nich rastie perspektívny mladý les. Ostatné lúky v tejto oblasti na výmere približne 10 ha boli vyčistené od nežiadúcich krovín a stromov, korene vyfrézované tak, že v súčasnosti sa obhospodarujú kosením a výrobou sena.

Ostatné využitie lesov

Popolavec dlholistý moravský

lesných orchideí. Z chránených živočíchov sa tu vyskytujú najmä rys ostrovid, medveď hnedý, bocian čierny a sokol lastovičiar. Aj to bol jeden z dôvodov prečo urbariát požiadal o vyhlásenie súkromného chráneného územia s názvom „Chránený areál Langáčske skaly“ s výmerou 5,8 ha so zameraním na ochranu biotopov európskeho významu,

Z hľadiska ochrany prírody nie sú na urbárske lesy kladené žiadne významnejšie požiadavky a platí v nich prvý stupeň ochrany prírody. Napriek tomu, vzhľadom na zachovalosť ich prirodzeného charakteru, sa tu vyskytuje celý rad chránených rastlín a živočíchov. Ako príklady možno uviesť ľaliu zlatohlavú, lykovec obyčajný, poniklec prostredný, veternicu lesnú, popolavec dlholistý moravský a viacero druhov

ktorými sú lipovo-javorové sutinné lesy s karbonátovými skalnými stenami so štrbinovou vegetáciou. Tento chránený areál vyhlásil Okresný úrad v Trenčíne vyhláškou č.1/2021 dňa 16.3.2021 a zaradil ho do 4.stupňa ochrany prírody podľa zákona o ochrane prírody a krajiny.

Pohľad na hrebeňovú časť územia 2021

Lesy urbariátu boli vždy bohaté na poľovnú zver a preto boli využívané aj na poľovnícke účely. V časoch pred druhou svetovou vojnou tieto lesy tvorili samostatný urbársky poľovný revír a slúžili na poľovačku tým členom urbariátu, ktorí mali o takúto činnosť záujem a vlastnili poľovný lístok. V povojnových časoch, po zrušení urbariátu v roku 1958, sa stali urbárske pozemky súčasťou dvoch poľovných revírov (poľovný revír „Strojár“ a „Markovica“) a to až do roku 1993, keď znova vznikol samostatný poľovný revír „Langáč“ s väčšinovým zastúpením lesov

dubnického urbariátu a jeho užívateľom je poľovnícke združenie Langáč-Markovica Dubnica nad Váhom, ktorého členmi sú hlavne členovia urbariátov v Dubnici nad Váhom a Kolačine. V roku 1948 bola v Langáči pri prameni vybudovaná prvá poľovnícka chata v týchto lesoch, ktorá slúžila na prenocovanie poľovníkom až do roku 1977, keď neďaleko od nej bola vybudovaná väčšia a lepšie vybavená chata, ktorá svojmu účelu slúži dodnes. Spolupráca urbariátu s poľovníkmi bola vždy dobrá a poľovníci vždy poskytovali urbariátu cenné služby najmä pri ochrane lesov pred krádežami a požiarimi, ale aj výpomocou pri nárazových prácach pri výsadbe a ošetrovaní lesných porastov.

Pôsobnosť v regionálnych a nadregionálnych združeniach

Už po začiatku činnosti urbariátu bolo jasné, že v podmienkach otvorenej spoločnosti je k presadeniu potrieb a názorov akejkoľvek záujmovej skupiny potrebná silná organizácia, ktorá dokáže aj na najvyšších politických miestach zabezpečovať potreby svojich členov. Z toho dôvodu už v roku 1993 urbariát vstúpil do regionálneho združenia vlastníkov lesov Trenčianskeho kraja a jeho aktívne pôsobenie v ňom sa prejavilo aj tým, že v roku 1995 sa jeho predseda Ing. Juraj Vanko stal aj predsedom tohto regionálneho združenia. Toto združenie bolo v roku 1995 zakladajúcim členom celoslovenskej Únie regionálnych

*Konferencia o programových cieľoch lesníctva,
Národné lesnícke centrum Zvolen 2010*

združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska, pričom predseda regionálneho združenia vlastníkov lesov Trenčianskeho a predseda dubnického urbariátu bol v roku 2003 zvolený za jej predsedu a predsedom bol až do roku 2014. Ing. Juraj Vanko, ako predseda najvplyvnejšej organizácie vlastníkov lesov na Slovensku úspešne presadzoval záujmy vlastníkov lesov najmä pri schvaľovaní legislatívnych predpisov ovplyvňujúcich hospodárenie v súkromných lesoch. Pod jeho vedením Únia pozitívne ovplyvnila prijatie nových zákonov o lesoch, ochrane prírody a krajiny,

poľovníctve, pozemkových spoločenstvách, pozemkových zákonoch a Únia sa stala členom Konfederácie európskych vlastníkov lesov v Bruseli. V súčasnosti je predsedom tejto organizácie predseda žilinského regionálneho združenia a predseda urbariátu vo Veľkom Rovnom Ing. Milan Ovseník a Ing. Juraj Vanko je jej podpredsedom.

Výhľady do budúcnosti

Urbárska obec, pozem.spol. Dubnica nad Váhom vstupuje do ďalšieho obdobia svojej existencie ako po všetkých stránkach konsolidovaná organizácia: má jasne a jednoznačne definovanú svoju členskú základňu, jasne a zákonným spôsobom evidovaný majetok svoj a majetok svojich členov a disponuje potrebnou infraštruktúrou potrebnou pre samostatné obhospodarovanie svojho majetku. Základom jej ekonomickej prosperity je produkcia surového dreva, ktorej plánované množstvo dosiahne aj v najbližšom desaťročí úroveň, ktorá jej umožní pri rozumnom hospodárení naplňať potreby svojich členov pri zachovaní bohatstva a krásy svojich lesov do budúcnosti.

Dubnica nad Váhom, február 2023

Lesu zdar!

***Urbárska obec, pozem. spol. Dubnica nad Váhom
Palárikova 183/16, 018 41 Dubnica nad Váhom
www.urbardubnica.sk***

**URBÁRSKA OBEC
POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO
DUBNICA NAD VÁHOM**